

LITERATURA ARTS INFORMACIO

PONT BLAU

Nº 24

OCTUBRE

1 9 5 4

S U M A R I

	Pàgs.
<i>La Masia</i> , oli d'ALFONS VILA (SHUM)	Portada
EDITORIAL	313
<i>Els setanta anys de Josep Carner</i> , per MIQUEL ARIMANY	314
<i>País perdut i Dol</i> , per JOSEP CARNER	317
<i>A Josep Carner, en els seus setanta anys</i> , per AGUSTÍ BARTRA	318
<i>Josep Carner, periodista polític</i> , per RAFAEL TASIS	320
<i>Carta del passat</i> , per O. HURTADO	322
<i>Els IV gats. II. En Pere Romeu</i> , per FREDERIC PUJULÀ I VALLÈS	326
INFORMACIÓ	
<i>Els concursos literaris de Pont Blau</i>	329
LLETRES	
<i>La vida de Pere el Cerimoniós contada per Rafael Tasis</i> , per JOAN FUSTER	332
<i>Os melhores contos catalães</i>	333
ARTS PLÀSTIQUES	
<i>Exposició de pintures de Shum</i> , per J. R.-T.	336
<i>Exposició de Francesc Tortosa</i>	337
DIVERSES	
<i>Cartes dels Països de Llengua Catalana: De Barcelona</i> , per R. T.	338
<i>Activitats culturals catalanes fora dels Països de Llengua Catalana</i> , per J. R.-T.	339
<i>Noticiari</i>	347

Subscripció: Mèxic, un any 30.00 pesos mex.
Fora de Mèxic 3.00 Dls.
Un número 3.50 pesos mex.

lletres

LA VIDA DE PERE EL CERIMONIÓS CONTADA PER RAFAEL TASIS

Del birragat món medieval, amb prou feines si els llibres i els documents ens permeten de reconstruir, encara avui, el perfil sencer d'uns pocs tipus individuals: reis, sants, poetes, guerrers. Certament, els historiadors van recollint amb esforç testimoniatges més amplis: la complexitat vital d'aquella època ja comença a ésser coneguda i entesa amb una nova atenció sobre l'element col·lectiu. Però, de tota manera, les biografies de les seues grans figures continuen essent un mitjà segur que ens facilita endinsar-nos en l'ambient, en el teixit psicològic i social de l'Edat Mitjana. La història no és solament la narració de fortunes i infortunis de personatges i personatges; tanmateix, ningú no negarà el valor d'index de concentrat símptoma, que aquella narració conserva. I encara més quan es tracta d'esplèndids exemplars humans que, a llur torn, centren tota una etapa de la vida del país.

Entre els reis de l'Europa medieval, ben pocs com Pere el Cerimoniós ens confirmarien tan exactament aquestes consideracions. Un dels moments de major glòria política de la Confederació catalano-aragonesa gira entorn d'aquell home prodigiós, astut sempre, feroç en ocasions, lúcid en els seus propòsits dinàstics i — diguem el mot amb la reserva consegüent a l'anacronisme — nacionals. Amb una rara consciència del seu paper històric — consciència que, per altra part, li afegeix un intens vigor literari —, el rei Pere ens llegà en la seua *Crònica* la minuciosa ressenya del seu regnat. Els investigadors moderns s'han trobat, així, amb un inapreciable material per a estudiar el nostre segle XIV — i si el rei de les cerimònies, amb una ben comprensible habilitat, atenua o oblida alguna cosa que podia resultar desfavorable al seu autoretrat, ells ho han completat i rectificat. D'aquesta manera li ha estat possible ara, a Rafael Tasis, traçar de nou, en una sòlida síntesi de quant al tema es refereix, *La vida del rei en Pere III* (Barcelona, Aedos, 1954), en la qual s'articulen allò merament biogràfic i el detall viu d'un temps i d'una societat, la reflexió política i la crítica documental.

Com a home, cal dir-ho, el rei Pere es presta a la manipulació literària estil Zweig o Maurois. Setmesó, físicament dèbil, malaltís, desplaçat durant la seua infantesa per l'ambició de la seua madrastra — aquella reina castellana que hagué de suportar el repte, no sé si realment esdevingut o si fabulat per l'instint democràtic dels valen-

Rafael Tasis

cians, de Vinatea —, Pere es va distingir després per la seua energia venjativa i pel faust exhibicionista: cruel i cerimoniós, són els epítets que la posteritat li atribueix. El pas de la poquetat natural als excessos de rancor i de ritualisme cortesà, ¿no serien, per expressar-ho en termes una mica rebregats de la psicoanàlisi, una "compensació", buscada obscurament per a aconseguir el prestigi de les aparences i subsanar una fallida de la natura? "E jassia Déus no ens haja fet gran de persona, emperò, la volentat e lo cor havem aitant gran e aitant bastant com negun cavaller que sia al món...", diu una vegada. El nét de Jaume II *necessitava* tenir aquest coratge; *necessitava*, encara, una pompa exterior que evidenciàs la seua dignitat; *necessitava*, en fi, que tothom reconegués en ell l'empremta crismàtica i el rang suprem de la monarquia. És difícil esbrinar, en aquest mecanisme que inevitablement hem de suposar en el seu esperit, on acaba el drama personal de l'home feble i on comença el recurs polític. Tinguem en compte que, al capdavall, en un rei medieval, la persona i la institució estaven massa lligades perquè l'atracció o el temor que l'home-rei pogués despertar fossen coses trivials. Pere, ja ho he dit, era baix d'estatura i empicocat: la brillantor de les vestimentes

i de les corones, i l'escalf de les reverències dels súbdits, el farien sentir-se més ferm, més rei, més imponent en el seu ministeri. L'esforç d'aquell home fràgil per a convertir-se en el rei respectat que fou, és una cosa que admira profundament.

Però Rafael Tasis, novel·lista experimentat, no ha volgut donar-se a l'especulació imaginativa. La seua ploma s'ha posat al servei de la dada objectiva i de les deduccions polítiques. I aquestes són tan apassionants com puga ésser-ho la biografia novel·lada més sàvia. El monarca del punyale i la seua circumstància turbulenta són prou, per ells mateixos, a fornir d'interès un volum tan dens com el que Tasis els ha dedicat. Rei als setze anys, Pere—III de Catalunya, II de València, IV d'Aragó— pugna per reunir i mantenir el vast domini mediterrani que projectaren els seus avantpassats. Les campanyes de Mallorca i el Rosselló, les lluites de Sardenya, la incorporació a la Corona dels ducats d'Atenes i Neopàtria, són episodis, durs i atzarosos, d'aquella empresa. Les seues disputes amb Pere I de Castella, per una banda; el problema de les Unions aragonesa i valenciana, per una altra; més la complicada perspectiva que sobre Europa obre el Cisma d'Occident, posen a prova el temperament tenaç i la destresa diplomàtica del nostre rei. En tot moment va demostrar-hi tanta gallardia i tan pocs escrúpols com un príncep del Renaixement. Tasis, a propòsit d'açò, no deixa d'assenyalar el seu maquiavel·lisme *avant la lettre*. Però, ¿no serà precisament aquest joc, moltes vegades doble joc, i la intel·ligència amb què el duu, la gran virtut de governant, de polític del rei Pere?

El Cerimoniós hagué d'enfrontar-se amb tots els gran problemes que constituïren els objectius — triats o imposats — de la política catalana medieval, i ben mirat de la política catalana posterior i, en alguns casos, fins i tot actual. Tasis, al llarg del seu llibre, examina aquestes constants que, en la realitat o en l'ideal, formen, en llur tràgica insolubilitat, la història del nostre poble. Variarà, a cada moment, el sentit en què es planteja la qüestió: però la qüestió està sempre present. Pensem, per exemple, en la tasca de reintegració del regne de Mallorca. Pere el Cerimoniós no podia, evidentment, concebre-la, més ben dit, *comprendre-la* com un imperatiu d'unitat nacional. Quan ell parla de les terres que van "de Tarassona entrò a Salses e de Salses entrò a Guardamar", quan desposseeix el seu parent Jaume de la sobirania de les Illes, no obra sinó obeint les resultants d'una tradició familiar. Però en el fons també hi havia un vague *sentiment* del que avui diríem patriotisme, la intuïció d'un principi d'eficàcia política, que exigeix que l'estructura jurídica de l'Estat— en el cas del rei Pere Estat equivalia a monarquia — abraça la totalitat del cos gentilici, la totalitat de la *nació*. Un altre exemple de problema vital és el de la lluita contra Castella i en conseqüència les relacions amb França, sempre condicionades per l'actitud adoptada respecte els nostres veïns de l'Oest. "Cata-

Vermouth

ANGELINUS

EN ELS SEUS DOS TIPUS

DOLÇ I MIG-SEC

LA ASTURIANA S. A.

Fresno, 111

México, D. F.

B

PROPIETARIS:
A. BERTRAN S.
J. BORRAS G.

RESTAURANT
BELLINGHAUSEN

QUATRE ESPECIALITATS
DE LA GUINA CATALANA

- Botifarra catalana amb mongetes i escalivada.
- "Zarzuela" de mariscos.
- Paella valenciana.
- Pollastre amb samfaina.

Servei a domicili

Londres 95. - Tels. 14-18-70 i 35-75-61

EDITORIAL Fournier, S. A.

Bolívar, 238-A - Telèfon 36-32-80

EDICIONS
CATÀLEGS
REVISTES

i

TOTA MENA D'IMPRESOS

El paper utilitzat
per aquesta revista
és adquirit a

PAPEL-MEX, S. A.

Ayuntamiento N.º 112

MEXICO, D. F.

lunya — comenta Tasis —, nació petita enmig de dues de més grans i dotades d'una gran voracitat hegemònica, ha hagut de fer un joc de balancí entre França i Castella." És un dels mèrits d'aquesta *vida* la diligència que el seu autor esmerça a situar cada fet polític del biografat en la perspectiva sencera del nostre passat històric.

Però el llibre de Rafael Tasis no solament ens reporta, de la figura de Pere el Cerimoniós, la grandesa i les misèries que, com tot polític audaç, posseïx. L'ofici de rei, en uns temps com aquells, no era gens còmode, i el sentit, ja que no el concepte, de la moral s'apartava prou del que la gent d'avui pot usar per judicar-ne. Pere el Cerimoniós fou alguna cosa més que el polític agut i de "fàcil consciència": fou igualment gran amant dels llibres, orador admirable, legislador; tenia la seua cort literària, i va escriure versos, com el seu besavi valencià, Pere el Gran. La Crònica, que ell mateix dictava, constitueix un dels més bells monuments de la nostra prosa. Molt medieval encara, però a dues passes ja del Renaixement, el Cerimoniós va fer en una de les seues cartes el primer elogi "modern" de l'Acropolis atenesa: "majorment com lo dit castell sia la pus rica joia que al món sia, e tal que entre tots los reis de cristians en vida lo porien fer semblant..." Tasis ho subratlla amb el just orgull que aquestes paraules, com moltes altres coses del rei Pere, desperten en nosaltres. — JOAN FUSTER

OS MELHORES CONTOS CATALÃES

L'antologia *Os melhores contos catalães* d'Antoni Ribera, traduïda per Manuel de Seabra, conté la tria següent: Jacint Verdaguer: *O marinheiro de Sant Pau*; Narcís Oller: *Desengano*, *Um jogador*; Raimon Casellas: *Guerrilheiros no convento*; Joaquim Ruira: *Fineta*; Àngel Ruiz i Pablo: *Pensionistas do Estado*; Prudenci Bertrana: *O cerdanhês*; Marià Vaireda: *Calvário*; Victor Català: *Agonia*; Josep Pous i Pagès: *O pobre Aleixo*; Joan Sacs: *Perenidade*; Ramón Raventós: *O crepúsculo de um fauno*, *O último centauro*; Ernest Martínez-Ferrando: *A Marquesa*; Miquel Llor: *Intervalo*; Josep Pla: *História do Carrau*, *Miséria de Pardal*; Maurici Serrahima: *Crepúsculo debaixo das árvores*, *Dormir*; Vicenç Riera Llorca: *Impaciência*, *O roubo de "Indiferente"*; Anna Murià: *A mulher que nunca tinha sido menina*; Rafael Tasis: *"Ancien Régime"*; Agustí Bartra: *A morte de Laertes*; Josep Sol: *Elionor*; Mercè Rodoreda: *Tarde no cinema*, *O gelado cor-de-rosa*; Manuel Cruells: *Uns cravos murchos*; Pere Calders: *Um pouco de sorte*, *A estrela e o desejo*, *Uma curiosidade americana*; Salvador Espriu: *Três irmãs*, *Decapitado*; Maria Dolors Orriols: *Não há nada a fazer*.